

วัดธาตุน้อย: แนวทางการจัดการวัดเพื่อส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยว ในจังหวัดนครศรีธรรมราช*

WAT THAT NOI: MANAGEMENT GUIDELINES FOR PROMOTING TOURISM POTENTIAL IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

สิริชัย ศรีปลอด*, สูดาวรรณ มีบัว, พัชรี สุมะโกล

Sirichai Sriplod*, Sudawan Meebua, Phacharee Sumethokul

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Humanities and Social Science, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat Province, Thailand

*Corresponding author E-mail: 6355713008@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพบริบททั่วไปของวัดธาตุน้อยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวของวัดธาตุน้อย และแนวทางการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวของวัดธาตุน้อย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมจำนวน 31 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า สภาพบริบททั่วไปของวัดธาตุน้อย เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธาของชุมชนและนักท่องเที่ยว ด้วยประวัติศาสตร์อันยาวนาน ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2483 การพัฒนาของวัดธาตุน้อยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ โดยมีการบูรณะและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางทางศาสนา ศักยภาพการท่องเที่ยวของวัดธาตุน้อย จำแนกออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว วัดธาตุน้อยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าเชิงศิลปวัฒนธรรมที่โดดเด่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว 2) ด้านความสะดวกในการเข้าถึง การพัฒนาและปรับปรุงระบบคมนาคมที่เชื่อมโยงระหว่างวัดธาตุน้อยและพื้นที่ใกล้เคียงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก การจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม จะช่วยสร้างประสบการณ์ที่ดีและเพิ่มความพึงพอใจให้แก่ผู้มาเยือน และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์สภาพแวดล้อมที่ร่มรื่นภายในวัด และแนวทางการจัดการเพื่อส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวของวัด ประกอบด้วย การวางแผน การบริหารจัดการทรัพยากร การจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรม และการประยุกต์ใช้หลักการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึง ความสำคัญของวัดธาตุน้อยในฐานะศูนย์กลางทางศาสนา วัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นของจังหวัดนครศรีธรรมราช

คำสำคัญ: วัดธาตุน้อย, แนวทางการจัดการวัด, ศักยภาพการท่องเที่ยว

Abstract

This research aims to study the general context of Wat That Noi from its past to the present, to study the tourism potential of Wat That Noi, and to propose management strategies to enhance its tourism capabilities. This is qualitative research with 31 key informants. The research tools used include in-depth interviews, document collection, and structured in-depth interviews. Descriptive data analysis was employed. The research findings revealed that Wat That Noi is a central hub of faith for the community and tourists, with a long history dating back to its establishment in 1940. The development of Wat That Noi is divided into three phases, with continuous restoration and infrastructure development to support its role as a religious center. The tourism potential of Wat That Noi is categorized into four aspects: 1) The value of the attraction: Wat That Noi is a tourist attraction with unique and distinctive cultural and artistic value. 2) Accessibility: The development and improvement of the transportation system connecting Wat That Noi and nearby areas is a key factor in facilitating tourist access. 3) Facilities: Providing appropriate facilities will help create a good experience and increase satisfaction for visitors. And 4) Environment: Preserving the shady environment within the temple. Management strategies to promote the tourism potential of the temple include planning, resource management, cultural promotion activities, and the application of sustainable management principles. This research demonstrates the importance of Wat That Noi as a religious center, a cultural hub, and a prominent tourist attraction in Nakhon Si Thammarat province.

Keywords: Wat That Noi, Temple Management Guidelines, Tourism Potential

บทนำ

วัดธาตุน้อย ตั้งอยู่ในตำบลหลักช้าง อำเภอลำปลายงู จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นวัดราษฎร์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ก่อตั้งโดยพระครูพิศิษฐ์อรรถการ (พ่อท่านคล้าย จันทสุวณโณ (สินิล) วาจาสิทธิ์ พระเกจิอาจารย์ผู้เลื่องชื่อและศรัทธาของชาวใต้ วัดมีพระเจดีย์ที่จำลองแบบจากพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช สูง 35 วาฐานสี่เหลี่ยมยาวด้านละ 75 เมตร ยอดพระธาตุทำด้วยทองคำหนัก 450 บาท โดยได้รับการบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ พระเจดีย์เป็นศูนย์รวมศรัทธาของพุทธศาสนิกชน สร้างขึ้นจากแรงศรัทธาของประชาชนและการสนับสนุนจากทั้งฝ่ายสงฆ์และฆราวาส วัดธาตุน้อยเป็นอนุสรณ์สถานสำคัญของพระครูพิศิษฐ์อรรถการ (พ่อท่านคล้าย จันทสุวณโณ (สินิล) วาจาสิทธิ์ มีคุณค่าเชิงศาสนา ประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณี และศิลปวัฒนธรรม ได้รับการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว และเป็นที่ยินยอมของนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกจังหวัดตลอดทั้งปี (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2565)

ในปี 2564 วัดธาตุน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รับการยอมรับให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำคัญ (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2565) เนื่องจากมีความสำคัญในหลายด้าน

ได้แก่ 1) ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว วัดธาตุน้อยเป็นศูนย์รวมศรัทธาของพุทธศาสนิกชนที่เลื่อมใสในพ่อท่านคล้าย เกจิอาจารย์ผู้เลื่องชื่อ มีเจดีย์พระธาตุน้อยที่งดงามซึ่งบรรจุพระบรมสารีริกธาตุและสรีระสังขารของพ่อท่านคล้าย ทำให้วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม การขาดข้อมูลและคำอธิบายที่ครบถ้วนเกี่ยวกับวัตถุโบราณ อาจลดความเข้าใจในบริบททางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวได้ 2) ด้านความสะดวกในการเข้าถึงวัดตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เดินทางสะดวกด้วยเส้นทางหลักของจังหวัด แต่ยังมีข้อจำกัดด้านการคมนาคม เช่น การขนส่งสาธารณะไม่เพียงพอและปัญหาถนนในช่วงฤดูฝน 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น ลานจอดรถ ห้องน้ำ และร้านค้าชุมชน แต่ด้วยปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น สิ่งอำนวยความสะดวกอาจไม่เพียงพอหรือมีคุณภาพไม่สม่ำเสมอ และ 4) ด้านสภาพแวดล้อม วัดตั้งอยู่ในพื้นที่รกร้าง เงียบสงบ เหมาะสำหรับการปฏิบัติธรรมและการพักผ่อน อย่างไรก็ตาม การจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น ระบบจัดการขยะ ยังต้องมีการปรับปรุง เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมากและรักษาคุณค่าทางสิ่งแวดล้อมของวัด

กระบวนการจัดการของวัดธาตุน้อย ที่ยังไม่มีรูปแบบการจัดการที่เป็นระบบ ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาและศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในหลายมิติ โดยสามารถระบุประเด็นปัญหาสำคัญได้ ดังนี้ 1) การวางแผนที่ไม่ชัดเจน การขาดความชัดเจนในกระบวนการวางแผนทำให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินงานของโครงการต่าง ๆ ส่งผลให้การพัฒนาไม่มีประสิทธิภาพ และไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ 2) การจัดองค์กรที่ไม่เหมาะสม การขาดการจัดโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสมส่งผลให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน เช่น ความล่าช้า ความไม่มีประสิทธิภาพ และความขัดแย้งภายในองค์กร 3) การสื่อสารที่ไม่ชัดเจน การมอบหมายงานและการสื่อสารที่ขาดความชัดเจนส่งผลให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด และทำให้เกิดความสับสนในผู้ปฏิบัติงาน 4) การประสานงานที่ไม่ชัดเจน การขาดการสื่อสารและการประสานงานที่มีประสิทธิภาพนำไปสู่ปัญหาในการทำงานร่วมกันระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดความล่าช้า ข้อผิดพลาด หรือความขัดแย้ง โดยเฉพาะในโครงการพัฒนาที่ต้องการความร่วมมือจากหลายฝ่าย และ 5) การขาดการควบคุม และการติดตามผลที่มีประสิทธิภาพส่งผลให้เกิดความผิดพลาดในการดำเนินงาน ขาดความสม่ำเสมอ และไม่สามารถบรรลุเป้าหมายของโครงการได้ ผลกระทบจากปัญหาการจัดการดังกล่าวส่งผลให้วัดธาตุน้อยไม่สามารถพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่ และขาดความสามารถในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ ยังส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์ของวัดในด้านการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น การขาดความสะอาด การปล่อยทิ้งสิ่งปฏิกูลสร้างเสื่อมโทรม และการมีขยะสะสม ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อภาพลักษณ์ในสายตาของนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน รวมถึงอาจกระทบต่อความเชื่อถือและศรัทธาของผู้ศรัทธาในระยะยาว (พระครูถาวรพิสุทธิ์ (เริงศักดิ์ ถาวโร), 2567) จากการลงพื้นที่ และสัมภาษณ์เบื้องต้น เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล เห็นได้ว่าศักยภาพ ทั้ง 4 ด้าน ยังมีข้อที่จะต้องได้รับการพัฒนา หรือศึกษาในด้านของศักยภาพด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และ ด้านสภาพแวดล้อม นอกจากด้านศักยภาพแล้ว ยังมีด้านกระบวนการจัดการของวัดธาตุน้อย ที่ยังไม่มีแผนที่เป็นระบบ

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการวัดเพื่อส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวของวัดธาตุน้อย อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อศึกษาสภาพบริบททั่วไปจากอดีตสู่ปัจจุบัน รวมทั้งศึกษาศักยภาพการจัดการวัด และนำเสนอแนวทางการจัดการวัดเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาวัดธาตุน้อย ให้มีการพัฒนาที่เข้มแข็ง และยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพบริบททั่วไป จากอดีตสู่ปัจจุบันของวัดธาตุน้อย อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวของวัดธาตุน้อย อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการของวัดธาตุน้อย เพื่อส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (documentary study) และทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม (field study)

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ หมู่ที่ 1 ตำบลหลักช้าง อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับบริบทสภาพบริบททั่วไป จากอดีตสู่ปัจจุบัน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการ และการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวของวัดธาตุน้อย อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้รู้เรื่องราวเกี่ยวกับวัดธาตุน้อย ประเพณี/วัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเชื่อ ความศรัทธา ความศักดิ์สิทธิ์ ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดธาตุน้อย ไวยาวัจกร คณะกรรมการวัด ผู้นำชุมชน เทศบาลตำบลหลักช้าง นักวิชาการวัฒนธรรม จำนวน 16 ราย และชาวบ้าน/แม่ค้า ที่อยู่อาศัยบริเวณวัดธาตุน้อย ที่มีความผูกพันกับวัดธาตุน้อย และกลุ่มนักท่องเที่ยว จำนวน 15 ราย จำนวนทั้งสิ้น 31 ราย โดยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์แนวทางการจัดการวัดเพื่อส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 สภาพบริบททั่วไปตั้งแต่อดีต - ปัจจุบันของวัดธาตุน้อย ตอนที่ 3 แนวทางการจัดการวัดธาตุน้อย เพื่อส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสภาพแวดล้อม และตอนที่ 4 ปัญหา หรือข้อเสนอแนะอื่น ๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนลงสนามในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ เริ่มต้นด้วยการนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ ที่จะสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พร้อมเตรียมและศึกษาวิธีใช้เครื่องมือในการบันทึกเสียง เตรียมสมุด จดบันทึก และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์ 2) ขั้นตอนการสัมภาษณ์ หลังจากมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary study) โดยอาศัยหลักการแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และคำแนะนำจากผู้มีความรู้ ความสามารถ ผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย ตลอดจนอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ จากนั้นได้ทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม (field study) ด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้สนทนาร่วมกันความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์พร้อมแจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุผลและขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่าง ๆ ที่บันทึกเสียงไว้ โดยจะเก็บไว้เป็นความลับ ทั้งนี้ หากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ประสงค์ที่จะให้บันทึกเสียงในช่วงใด ก็จะไม่บันทึกเสียงในการสัมภาษณ์นั้น ได้แบ่งการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม (focus

group) โดยการสนทนากลุ่มซึ่งได้กำหนดประเด็นที่ต้องการศึกษาเป็นข้อ ๆ ตามลำดับพร้อมทั้งพูดคุยเพื่อเชื่อมโยงเรื่องราวต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ตามประเด็นที่กำหนดไว้ โดยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผ่านกระบวนการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนหลัก ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่าง โดยพิจารณาจากคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ตามชุดคำถามที่กำหนด และ 2) จัดกลุ่มและจำแนกประเด็นสำคัญของคำถามในแต่ละส่วนที่ใช้ในการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นหลัก ได้แก่ 2.1) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพบริบทของวัดธาตุน้อย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน 2.2) ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพทางการท่องเที่ยวของวัดธาตุน้อย และ 2.3) แนวทางการบริหารและการจัดการวัดธาตุน้อย เพื่อส่งเสริมศักยภาพด้านการท่องเที่ยว

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

สภาพบริบททั่วไป จากอดีตสู่ปัจจุบันของวัดธาตุน้อย อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2483 โดยพระครูพิศิษฐ์อรรถการ (พ่อท่านคล้าย จันทสุวณโณ (สินิล) วาจาสิทธิ์) ตั้งบนที่ดินบริจาค โดยผู้ใหญ่กลับ งามพร้อม จำนวน 46 ไร่ ได้แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะแรก (พ.ศ. 2483 - 2513) เริ่มต้นจากแรงศรัทธาของชุมชน สร้างพระเจดีย์ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ และพัฒนาเป็นศูนย์รวมจิตใจชาวพุทธในท้องถิ่น ระยะที่สอง (พ.ศ. 2513 - 2557) บริหารโดยพระราชพุทธิรังษี (บุญเพ็ง กตปุญโญ (บุญยัง) มีการปรับปรุงพระพุทธรูปไสยาสน์และสิ่งก่อสร้างสำคัญ เช่น อุโบสถและศาลาการเปรียญ พร้อมจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา และระยะที่สาม (พ.ศ. 2558 - ปัจจุบัน) ภายใต้การบริหารของ พระครูถาวรพิสุทธิ์ (เรงศักดิ์ ถาวโร) มีการบูรณะและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่จอดรถ ห้องน้ำ และภูมิทัศน์ โดยรอบ ปัจจุบัน วัดธาตุน้อยเป็นศูนย์กลางศาสนาและวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีสถานที่โดดเด่น เช่น พระเจดีย์พระพุทธรูปไสยาสน์ และพิพิธภัณฑ์พระครูพิศิษฐ์อรรถการ (พ่อท่านคล้าย จันทสุวณโณ (สินิล) วาจาสิทธิ์) พร้อมบรรยากาศสงบ ร่มรื่น เหมาะสำหรับการปฏิบัติธรรมและการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ดังตัวอย่างจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

วัดธาตุน้อยตั้งขึ้นด้วยความประสงค์ของพระครูพิศิษฐ์อรรถการ (พ่อท่านคล้าย จันทสุวณโณ (สินิล) วาจาสิทธิ์) บนที่ดินของผู้ใหญ่กลับ งามพร้อม ได้ถวายที่ดินผืนนี้ ให้พระครูพิศิษฐ์อรรถการ (คล้าย จันทสุวณโณ) เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2483 มีเนื้อที่ทั้งหมดจำนวน 46 ไร่เศษ ซึ่งในปัจจุบันวัดธาตุน้อย ตำบลหลักช้าง อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นทั้งสถานที่สำหรับการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์รวมถึงอุบาสก อุบาสิกา และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความสวยงามทั้งสถาปัตยกรรม จิตรกรรม และประวัติความเป็นมา และรวมความเชื่อความศรัทธาของประชาชนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมากราบสักการะสร้างพระครูพิศิษฐ์อรรถการ (พ่อท่านคล้าย จันทสุวณโณ (สินิล) วาจาสิทธิ์ (พระครูถาวรพิสุทธิ์ (เรงศักดิ์ ถาวโร), 2567)

ศักยภาพการท่องเที่ยวของวัดธาตุน้อย อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว วัดธาตุน้อยถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและศาสนา ที่มีศักยภาพสูงในการดึงดูดนักท่องเที่ยว เนื่องจากมีคุณค่าเชิงประวัติศาสตร์ ศาสนา และสถาปัตยกรรม รวมถึง

ความศรัทธาในพ่อท่านคล้าย วาจาสิทธิ์ ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของพุทธศาสนิกชนทั่วประเทศ ดังตัวอย่างจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

“วัดธาตุน้อยเป็นสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับพระเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียง คือ พ่อท่านคล้ายวาจาสิทธิ์ ซึ่งได้รับการเคารพนับถืออย่างมากจากชาวพุทธในภาคใต้และทั่วประเทศ พระเกจิอาจารย์ท่านนี้เป็นที่เลื่อมใสในด้านการเผยแผ่ธรรมะและการช่วยเหลือชุมชน” (กาญจนา พรหมราช, 2567)

2) ด้านความสะดวกในการเข้าถึง วัดธาตุน้อยตั้งอยู่ใน อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ใกล้เส้นทางหลวงที่เชื่อมโยงกับตัวเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งสามารถเดินทางได้สะดวกทั้งโดยรถยนต์ส่วนตัวและรถโดยสารสาธารณะ ดังตัวอย่างจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

“ในอดีตการเดินทางไปยังวัดธาตุน้อยยากลำบาก เนื่องจากถนนหนทางเป็นลูกรังหรือดินแดงที่ขรุขระ โดยเฉพาะในฤดูฝน ผู้คนต้องเดินเท้าหรือใช้เกวียนลากจูงโดยสัตว์ การเดินทางในยุคนั้นต้องใช้ความอดทนและศรัทธา แต่ในปัจจุบัน ระบบคมนาคมได้รับการพัฒนา ทำให้การเดินทางไปยังวัดสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยใช้ยานพาหนะ เช่น รถยนต์หรือจักรยานยนต์ ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงวัดและประกอบกิจกรรมทางศาสนาได้ง่ายขึ้น” (อำพร ชัยวิจิต, 2567)

3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก วัดธาตุน้อยมีศักยภาพด้าน สิ่งอำนวยความสะดวก ที่ช่วยสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งสามารถรองรับทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติได้เป็นอย่างดี ดังตัวอย่างจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

“สิ่งอำนวยความสะดวกในวัดธาตุน้อยในอดีตนั้นแตกต่างจากปัจจุบันอย่างสิ้นเชิง เนื่องจากสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่ยังไม่เจริญก้าวหน้าเท่าในปัจจุบัน วัดในสมัยนั้นจึงมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำกัด และเรียบง่ายกว่ามาก” (กิตติมา สนธิเมือง, 2567)

และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม วัดธาตุน้อยมีศักยภาพด้านสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและธรรมชาติอย่างสมดุล ซึ่งสร้างบรรยากาศสงบ ร่มรื่น และเป็นมิตรกับผู้มาเยือน ดังตัวอย่างจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

“สภาพแวดล้อมภายในวัดธาตุน้อยในอดีตนั้นแตกต่างจากปัจจุบันอย่างสิ้นเชิง โดยส่วนใหญ่แล้ว วัดในสมัยก่อนมักตั้งอยู่ในพื้นที่ที่รายล้อมไปด้วยธรรมชาติ เพื่อให้พระสงฆ์ได้ปฏิบัติธรรมอย่างสงบและเป็นส่วนตัว” (พระปลัดอภิวชิญ ปสนโน, 2567)

แนวทางการจัดการของวัดธาตุน้อย เพื่อส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยว ของวัดธาตุน้อย เพื่อส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยว ได้แบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ 1.1) การรักษาความศักดิ์สิทธิ์และความเชื่อทางศาสนา วัดธาตุน้อยเน้นการรักษาคุณค่าด้านศรัทธาและความเชื่อของพุทธศาสนิกชน โดยเน้นการอนุรักษ์และบูรณะพระเจดีย์ที่เป็นสัญลักษณ์สำคัญ รวมถึงการจัดกิจกรรมทางศาสนาและการสักการะเพื่อดึงดูดผู้มาเยือนให้เข้ามาเยี่ยมชมและสักการะขอพรจากพระครูพิศิษฐ์อรรถการ (พ่อท่านคล้าย จันทสุวณฺโณ (สินิล) วาจาสิทธิ์ ซึ่งถือเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชนและนักท่องเที่ยวที่มาเยือน และ 1.2) การประชาสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม วัดธาตุน้อยยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และศาสนา นอกจากนี้ยังมีงานเทศกาลประเพณีต่าง ๆ เช่น งานเทศน์มหาชาติ และพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาที่จัดขึ้นตลอดทั้งปี เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น 2) ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ได้แก่ 2.1) การพัฒนาถนนและการเชื่อมต่อเส้นทาง วัดธาตุน้อยได้รับการพัฒนาด้านการคมนาคม เพื่อให้การเข้าถึงวัดเป็นไปได้สะดวกทั้งจากตัวเมืองนครศรีธรรมราชและพื้นที่ใกล้เคียง มีเส้นทางถนนที่ดี และมีป้ายบอกทางที่ชัดเจน ทำให้การเดินทางสะดวกทั้งสำหรับรถยนต์ส่วนตัวและรถโดยสารประจำทาง และ 2.2) การเชื่อมต่อด้วยรถไฟ การเชื่อมต่อด้วยระบบขนส่งมวลชน เช่น รถไฟฟ้าที่หยุดที่สถานีใกล้วัด ช่วยเพิ่มทางเลือกในการเดินทางและสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางจากพื้นที่อื่น ๆ ของจังหวัดหรือจากภูมิภาคใกล้เคียง 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ 3.1) การจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว วัดธาตุน้อยมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครัน เช่น พื้นที่จอดรถขนาดใหญ่ ห้องน้ำที่สะอาด ศาลาพักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยว และร้านค้าจำหน่ายสินค้าที่ระลึก นอกจากนี้ ยังมีการติดตั้งระบบไฟฟ้าและน้ำประปาทั่วพื้นที่ เพื่อให้การใช้งานสะดวกสบายและตอบสนองความต้องการของผู้มาเยือน และ 3.2) การจัดป้ายข้อมูลและแผนที่ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเยี่ยมชม วัดธาตุน้อยควรมีการติดตั้งป้ายข้อมูลและแผนที่แสดงเส้นทางภายในวัด และสิ่งสำคัญที่นักท่องเที่ยวควรรู้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมวัดได้อย่างง่ายดายและปลอดภัย และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ 4.1) การรักษาความร่มรื่นของธรรมชาติ วัดธาตุน้อยมีการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมโดยรอบให้สงบร่มรื่น โดยการปลูกต้นไม้ใหญ่และการจัดภูมิทัศน์ให้มีความกลมกลืนกับธรรมชาติ ช่วยสร้างบรรยากาศที่สงบและเอื้อต่อการปฏิบัติธรรมและการพักผ่อน และ 4.2) ระบบการจัดการขยะและความร่วมมือจากชุมชน วัดธาตุน้อยมีระบบการจัดการขยะที่ดี โดยมีการแยกขยะรีไซเคิลและขยะทั่วไปเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม มีความร่วมมือจากชุมชนท้องถิ่นในการดูแลและรักษาความสะอาดของวัด รวมถึงการจัดกิจกรรมชุมชนเพื่อการอนุรักษ์และดูแลสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

สภาพบริบททั่วไป จากอดีตสู่ปัจจุบันของวัดธาตุน้อย อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2483 โดยพระครูพิศิษฐ์อรรถการ (พ่อท่านคล้าย จันทสุวณฺโณ (สินิล) วาจาสิทธิ์) ตั้งบนที่ดินบริจาค โดยผู้ใหญ่กลับ งามพร้อม จำนวน 46 ไร่ แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะแรก (พ.ศ. 2483 - 2513) เริ่มต้นจากแรงศรัทธาของชุมชน สร้างพระเจดีย์ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ และพัฒนาเป็นศูนย์รวมจิตใจชาวพุทธในท้องถิ่น ระยะที่สอง (พ.ศ. 2513 - 2557) บริหารโดยพระราชพุทธิรังษี (บุญเพ็ง กตปุญโญ (บุญยัง) มีการปรับปรุง

พระพุทธไสยาสน์และสิ่งก่อสร้างสำคัญ และระยะที่สาม (พ.ศ. 2558 - ปัจจุบัน) บริหารโดยพระครูถาวรพิสุทธิ์ (เรงศักดิ์ ถาวโร) มีการบูรณะและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจุบันวัดธาตุน้อยเป็นศูนย์กลางศาสนาและวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีบรรยากาศสงบร่มรื่น เหมาะสำหรับปฏิบัติธรรมและการท่องเที่ยวเชิงศาสนา พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุทัยวรรณ ภูเทศ ที่อธิบายไว้ว่าแนวทางการยกระดับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเน้นการบูรณาการระหว่างการรักษาคุณค่าทางศาสนาและวัฒนธรรมกับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าว ช่วยสร้างสมดุลระหว่างการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวกับการรักษาคุณค่าดั้งเดิมของวัดในฐานะศูนย์กลางทางศาสนาและวัฒนธรรมของชุมชน (อุทัยวรรณ ภูเทศ, 2562) นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิชาติ วิชัยกุล ที่อธิบายไว้ว่าแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเน้นการพัฒนาเชิงบูรณาการในด้านโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และการอนุรักษ์คุณค่าเชิงวัฒนธรรม อันเป็นรากฐานสำคัญในการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของพื้นที่ และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มีความยั่งยืน (อภิชาติ วิชัยกุล, 2564)

ศักยภาพการท่องเที่ยวของวัดธาตุน้อยในด้านการท่องเที่ยว 4 ด้านสำคัญ ดังนี้ 1) ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว วัดธาตุน้อยแสดงถึงคุณค่าทางศาสนา ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมอย่างชัดเจน โดยมีองค์พระเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุและเป็นศูนย์รวมศรัทธาในพ่อท่านคล้าย ซึ่งเป็นพระเกจิอาจารย์ที่ชาวใต้เคารพศรัทธาอย่างลึกซึ้ง 2) ด้านความสะดวกในการเข้าถึงในอดีตการเดินทางค่อนข้างลำบาก แต่ในปัจจุบันการเดินทางไปวัดธาตุน้อยสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น มีถนนที่เข้าถึงได้ง่ายมีรถโดยสารประจำทางและรถส่วนบุคคลให้บริการ ทำให้ผู้คนสามารถเดินทางมาสักการะได้ง่ายขึ้นมีหลายช่องทางให้เลือก 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก วัดธาตุน้อยในปัจจุบันมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน เช่น พื้นที่จอดรถ ห้องน้ำสะอาด และร้านค้าจำหน่ายของที่ระลึก ซึ่งตอบโจทย์ความต้องการของผู้มาเยือน และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม วัดธาตุน้อยมีการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ การปลูกต้นไม้ใหญ่ และการจัดภูมิทัศน์ที่สงบร่มรื่น เพื่อส่งเสริมบรรยากาศที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติธรรม พบว่าสอดคล้องกับแนวคิดของวิวัฒน์ชัย บุญยภักดิ์ ที่อธิบายไว้ว่าศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยมีหลักเกณฑ์การพิจารณา และ ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวไว้ ดังนี้ คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ความสะดวกในการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก สภาพแวดล้อม ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว และ ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน (วิวัฒน์ชัย บุญยภักดิ์, 2550) และพบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของปิ่นอนงค์ แก้วแว่น้อย ที่อธิบายไว้ว่าศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์คุณค่าทางวัฒนธรรม ควบคู่ไปกับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ปิ่นอนงค์ แก้วแว่น้อย, 2564) นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนิรา ทองเย็น ที่อธิบายไว้ว่าหลักปฏิบัติสำหรับการบริหารจัดการวัดในฐานะแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่การจัดทำป้ายหรือแผนผังเส้นทางที่ระบุสถานที่สำคัญภายในวัด การส่งเสริมความรู้ทางพระพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรม และการบริหารจัดการการเงินของวัดโดยกำหนดระเบียบที่ชัดเจน เช่น การแยกบัญชีการเงินของวัดออกจากบัญชีของเจ้าอาวาส (นิรา ทองเย็น, 2562)

แนวทางการจัดการของวัดธาตุน้อย เพื่อส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมศักยภาพของวัดธาตุน้อยให้บรรลุความเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและศาสนาที่มีความยั่งยืนอย่างแท้จริง

ได้แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ 1.1) การรักษาความศักดิ์สิทธิ์และความเชื่อทางศาสนา และ 1.2) การประชาสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม 2) ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ได้แก่ 2.1) การพัฒนาถนนและการเชื่อมต่อเส้นทาง และ 2.2) การเชื่อมต่อด้วยรถไฟ การเชื่อมต่อด้วยระบบขนส่งมวลชน 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ 3.1) การจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว และ 3.2) การจัดป้ายข้อมูลและแผนที่ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเยี่ยมชม และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ 4.1) การรักษาความร่มรื่นของธรรมชาติ และ 4.2) ระบบการจัดการขยะและความร่วมมือจากชุมชน มีความร่วมมือจากชุมชนท้องถิ่นในการดูแลและรักษาความสะอาดของวัด รวมถึงการจัดกิจกรรมชุมชนเพื่อการอนุรักษ์และดูแลสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องพบว่าสอดคล้องกับแนวคิดของ Fayol, H. ซึ่งครอบคลุม 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การสั่งการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุม (Controlling) (Fayol, H., 1949) ช่วยให้กระบวนการจัดการของวัดธาตุน้อยดำเนินไปอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ ดังนี้ 1) การวางแผน การกำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาวัดธาตุน้อยที่ชัดเจน เช่น การอนุรักษ์โบราณสถานและสถาปัตยกรรมสำคัญ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และการจัดกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นการกำหนดทิศทางที่ช่วยให้วัดธาตุน้อยมีบทบาทเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน 2) การจัดองค์กร การบริหารจัดการทรัพยากรทั้งด้านพื้นที่ กำลังคน และงบประมาณให้มีความเหมาะสม ตัวอย่างเช่น การแบ่งเขตพื้นที่สำหรับการปฏิบัติศาสนกิจและการรองรับนักท่องเที่ยว การจัดวางทีมงานที่ดูแลความสะอาดและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในวัด ตลอดจนการจัดตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบในการวางแผนและบริหารจัดการโครงการพัฒนาวัด 3) การสั่งการ การกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่สนับสนุนการดำเนินงาน เช่น การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างวัด ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการออกมาตรการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและรักษาความสงบร่มรื่นของวัด การมีนโยบายที่ชัดเจนช่วยให้การดำเนินงานมีความสอดคล้องและบรรลุเป้าหมาย 4) การประสานงาน การสร้างความร่วมมือระหว่างวัด ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น การประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับวัดและประเพณีที่เกี่ยวข้อง การจัดการเหล่านี้ช่วยให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างการอนุรักษ์วัฒนธรรมและการพัฒนาการท่องเที่ยว และ 5) การควบคุม การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานในทุกมิติ เพื่อให้มั่นใจว่าการพัฒนาเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ ตัวอย่างเช่น การตรวจสอบความสมบูรณ์ของโครงสร้างพื้นฐาน การดูแลรักษาความสะอาดและสิ่งแวดล้อม และการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ด้วยการประยุกต์ใช้หลักการทั้ง 5 ข้อนี้ วัดธาตุน้อยยังสามารถรักษาอัตลักษณ์และคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศาสนา และวัฒนธรรมไว้ได้อย่างครบถ้วน ขณะเดียวกันก็สามารถรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนาที่สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารอย่างยั่งยืนในระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของพงศ์กฤต นันทนากรณ์ ที่อธิบายไว้ว่าศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม โดยเน้นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์คุณค่าทางวัฒนธรรม อันเป็นเอกลักษณ์และทรัพยากรที่มีความสำคัญในแหล่งท่องเที่ยว ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะ และวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งต้องได้รับการดูแลและพัฒนาควบคู่ไปกับการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยว การดำเนินการดังกล่าว มุ่งเน้นให้แหล่งท่องเที่ยวสามารถรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัยและ

เพียงพอ รวมถึงการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและสวยงาม เพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่ผู้มาเยือน นอกจากนี้ การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวยังคำนึงถึงความยั่งยืนในระยะยาว โดยการสร้างสมดุลระหว่างการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวสามารถรักษาความสำคัญและเอกลักษณ์ไว้ได้ในอนาคต เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและส่งเสริมคุณค่าของชุมชนในระยะยาว (พงศ์กฤต นันทนากรณ์, 2564) และพบว่าสอดคล้องกับแนวคิดที่นำเสนอในงานวิจัยของ Julian, Z. กล่าวว่ากระบวนการวิจัยที่มุ่งเน้นการพัฒนากลยุทธ์และนโยบายสำหรับการวางแผนการท่องเที่ยวท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยดังกล่าว เน้นถึงความสำคัญของการวางแผนที่มีโครงสร้างชัดเจน โดยพิจารณาปัจจัยหลักที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชน และการอนุรักษ์ทรัพยากรทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม โดยกระบวนการวางแผนต้องอาศัยการประเมินข้อมูลพื้นฐาน การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และความท้าทาย (SWOT Analysis) รวมถึงการกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ในระยะยาว ควบคู่ไปกับการรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (Julian, Z., 2020)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า วัดธาตุน้อย อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2483 โดยพระครูพิศิษฐ์อรรถการ (พ่อท่านคล้าย จันทสุวณโณ (สินิล) วาจาสิทธิ์) บนที่ดินที่ได้รับการบริจาคจากผู้ใหญ่กลับ งามพร้อม จำนวน 46 ไร่ โดยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะแรก (พ.ศ. 2483 - 2513) ก่อสร้างพระเจดีย์เพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ เป็นศูนย์รวมจิตใจของพุทธศาสนิกชนในท้องถิ่น ระยะที่สอง (พ.ศ. 2513 - 2557) มีการปรับปรุงสิ่งก่อสร้างสำคัญ เช่น พระพุทธรูปไสยาสน์และอุโบสถ และจัดกิจกรรมทางศาสนาเพื่อส่งเสริมศรัทธาของประชาชน และระยะที่สาม (พ.ศ. 2558 - ปัจจุบัน) บูรณะสิ่งอำนวยความสะดวกและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่รองรับนักท่องเที่ยวและผู้มาปฏิบัติธรรม ปัจจุบัน วัดธาตุน้อยเป็นศูนย์กลางทางศาสนาและวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีสถานที่ที่โดดเด่น พร้อมบรรยากาศที่สงบร่มรื่น เหมาะสำหรับการปฏิบัติธรรมและการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของวัดธาตุน้อย ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธาใน พ่อท่านคล้าย ผู้มีชื่อเสียงด้าน วาจาสิทธิ์ และ อิทธิคุณ มีสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น สะท้อนศิลปะไทยและลังกาเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และศาสนา ด้านความสะดวกในการเข้าถึงมีเส้นทางคมนาคมที่ได้รับการพัฒนา พร้อมป้ายบอกทางที่ชัดเจน สามารถเดินทางสะดวกด้วยรถส่วนตัวและรถสาธารณะ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกมีที่จอดรถกว้างขวาง ห้องน้ำสะอาด ศาลาพักผ่อน ร้านค้าของที่ระลึก มีระบบสาธารณูปโภคที่ครบถ้วน เช่น ไฟฟ้าและน้ำประปา และด้านสิ่งแวดล้อม บรรยากาศร่มรื่นด้วยต้นไม้ใหญ่และสวนหย่อมมีระบบจัดการขยะที่ดี และได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อม และแนวทางการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวของวัดธาตุน้อย มีดังนี้ 1) ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวควรรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของพระเจดีย์ จัดกิจกรรมทางศาสนา และประชาสัมพันธ์งานวัฒนธรรมและประเพณี 2) ด้านความสะดวกในการเข้าถึงพัฒนาเส้นทางคมนาคมและปรับปรุงป้ายบอกทางเชื่อมต่อบริเวณขนส่ง เช่น การเดินทางทางรถไฟ 3) ด้านสิ่ง

อำนวยความสะดวก เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกภายในวัด เช่น ที่พักแรมสำหรับนักปฏิบัติธรรม ติดตั้งป้ายข้อมูล และแผนที่ภายในวัด และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อมควรรักษาความร่มรื่นของพื้นที่โดยการอนุรักษ์ต้นไม้ จัดการขยะอย่างเป็นระบบ และส่งเสริมความร่วมมือจากชุมชน จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) การบูรณะและอนุรักษ์โบราณสถาน ควรดำเนินการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมที่สำคัญโดยคำนึงถึงความถูกต้องทางประวัติศาสตร์ และความคงทนในระยะยาว 2) การประชาสัมพันธ์ ใช้ช่องทาง ออนไลน์และออฟไลน์ ในการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับวัดธาตุน้อย เพื่อเพิ่มการรับรู้ของนักท่องเที่ยว 3) การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ส่งเสริมการจำหน่าย สินค้าท้องถิ่น เช่น ของที่ระลึก อาหารพื้นเมือง และผลิตภัณฑ์ชุมชน และ 4) การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารวัด จัดตั้งทีมงานบริหารที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละด้าน เพื่อรับผิดชอบโครงการพัฒนาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา พรหมราช. (13 ก.ค. 2567). ศักยภาพการท่องเที่ยวของวัดธาตุน้อย ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว. (นายสิริชัย ศรีปลอด, ผู้สัมภาษณ์)
- กิตติมา สนธิเมือง. (2 ส.ค. 2567). ศักยภาพการท่องเที่ยวของวัดธาตุน้อย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก. (นายสิริชัย ศรีปลอด, ผู้สัมภาษณ์)
- นิชรา ทองเย็น. (2562). การบริหารจัดการวัดในแหล่งท่องเที่ยวกรณีศึกษา: วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดใหญ่ชัยมงคล และวัดท่าการ้อง. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ปิ่นอนงค์ แก้วแว่น้อย. (2564). ทำการศึกษาเรื่อง ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีในการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทย. ใน สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและโรงแรม. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- พงศ์กฤต นันทนากรณ. (2564). การศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี กรณีศึกษาวัดขนอนหนังใหญ่. วารสารศิลปศาสตร์และอุตสาหกรรมบริการ, 4(1), 168-181.
- พระครูถาวรพิสุทธิ์ (เริงศักดิ์ ถาวโร). (5 ก.ค. 2567). บริบททั่วไป จากอดีตสู่ปัจจุบันของวัดธาตุน้อย. (นายสิริชัย ศรีปลอด, ผู้สัมภาษณ์)
- พระปลัดอภิวินัย ปสันโน. (13 ก.ค. 2567). ศักยภาพการท่องเที่ยวของวัดธาตุน้อย ด้านสิ่งแวดล้อม. (นายสิริชัย ศรีปลอด, ผู้สัมภาษณ์)
- วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี. (2550). ทรัพยากรการท่องเที่ยวของไทย. เอกสารการสอนชุดวิชาทรัพยากรการท่องเที่ยวของไทยสาขาวิชาการจัดการ. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2565). วัดธาตุน้อย: แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่น่าภาคภูมิใจ. เรียกใช้เมื่อ 7 สิงหาคม 2567 จาก <https://nakhonsi.mots.go.th/index.php>
- อภิชาติ วิชัยกุล. (2564). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะเมืองรอง. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการการโรงแรม และการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยพะเยา.

- อำพร ชัยวิชิต. (13 ก.ค. 2567). ศักยภาพการท่องเที่ยวของวัดธาตุน้อย ด้านความสะดวกในการเข้าถึง. (นายสิริชัย ศรีปลอด, ผู้สัมภาษณ์)
- อุทัยวรรณ ภูเทศ. (2562). แนวทางการยกระดับการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัดหนองโพ จังหวัดนครสวรรค์. วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 6(2), 96-104.
- Fayol, H. (1949). General and Industrial Management. London: Pitman.
- Julian, Z. (2020). The process of research in developing an effective local tourism planning strategy and policy: a community based tourism model. Malta: University of South Wales.